stimenz
Wat ga jij doen?
30 jaar
pstap
Apeldoorn

Gezien de privacy van de ouders en kinderen, zijn foto's van activiteiten, instructielessen en diploma-uitreikingen niet opgenomen. Bent u na het lezen van dit boekje enthousiast en wilt u meer informatie of u aanmelden als vrijwilliger? Neem dan contact op met Stimenz, 088 784 64 64.

Voorwoord

Greet Bouman, directeur Stimenz

De eerste diploma-uitreiking waar ik bij was, in 2014, herinner ik me nog heel goed. Ik zag blije en trotse ouders met hun kinderen, hele families zelfs. Ze waren allemaal op hun mooist gekleed. Er waren leerkrachten van diverse scholen en wethouder Paul Blokhuis reikte de diploma's uit aan alle kinderen. Het was feestelijk en gezellig, en de betrokkenheid van het Opstap-team en de vrijwilligers vond ik hartverwarmend. Ik merkte dat Khadija, alom gewaardeerd en gerespecteerd, als drijvende kracht de verbindende schakel was.

Die betrokken en verbindende sfeer maakt Opstap zo speciaal. Het voelt als een grote familie, met alle mensen die in die dertig jaar hebben meegedaan en meegewerkt. Eén daarvan is Hilde Kalthoff van het Nederlands Jeugd Instituut, inmiddels werkzaam bij Bereslim. Zij en Khadija hebben veel samengewerkt en ik vind het fijn dat Stimenz heeft kunnen bijdragen aan de kwaliteit van Opstap Ik ben ook blij met de waardering en steun van de gemeente Apeldoorn die wij al 30 jaar krijgen om Opstap uit te voeren.

Naast het reguliere werk heeft Khadija een indrukwekkende hoeveelheid nevenactiviteiten voor Opstap-ouders georganiseerd. Dat strekt zich uit over een breed terrein. Zo herinner ik me het bezoek aan de Tweede Kamer en de deelname aan het landelijke 25-jarig Opstap-jubileum in Amsterdam. Ik denk ook aan de succesvolle taalcursussen en lessen in digitale vaardigheden waar Opstap in 2018 mee is begonnen.

Opstap roept veel op bij mensen en het programma heeft een grote invloed, zowel op gezinnen als op de Apeldoornse samenleving. Het is veel meer dan alleen een opvoedingsprogramma voor kleuters. Ouders leren hoe ze hun kinderen kunnen helpen, wat er op school van ze wordt verwacht en wat ze van de school mogen verwachten. Ook worden ze zich bewust van hun eigen rol bij de opvoeding. Ze leren beter Nederlands spreken en ontmoeten andere ouders. Dat geeft ze zelfvertrouwen en maakt ze zelfredzamer. Mede dankzij Opstap voelen zij zich thuis in Apeldoorn. Dat past bij de uitgangspunten van Stimenz waar iedereen meetelt. Het sterke team van Opstap draagt daar in hoge mate aan bij.

In dit boekje laten we mensen zelf aan het woord, want wie anders dan zij kunnen het best vertellen wat Opstap voor ze betekent en heeft betekend?

Ik wens u veel leesplezier!

30 jaar Opstap

Groei, ontwikkeling en toekomst

Kinderen met laagopgeleide ouders hebben vaak een achterstand in hun ontwikkeling als ze naar de basisschool gaan. Deze achterstand blijft zonder extra steun de hele basisschooltijd bestaan, wat hun kans op maatschappelijk succes vermindert.

Het overheidsbeleid is al bijna twintig jaar gericht op het voorkomen en verminderen van onderwijsachterstanden. Vooral de eerste zes levensjaren zijn van groot belang voor de ontwikkeling. Daarbij spelen de ouders een cruciale rol. Programma's die zich richten op de thuissituatie zijn noodzakelijk om ouders vaardigheden te leren om hun kind te stimuleren en ondersteunen.

Eind jaren tachtig besloot de landelijke overheid het gezinsgerichte stimuleringsprogramma Home Instruction Program for Preschool Youngsters (HIPPY) in Nederland uit te voeren. Opstap was in eerste instantie een licht bewerkte versie van dit Israëlische programma.

Opstap had dermate veel succes dat ook Instapje en Opstapje werden ontwikkeld. De effecten van dit 'oude Opstap' op de cognitieve ontwikkeling van kinderen vielen tegen. Begin jaren negentig werd dan ook besloten Opstap grondig te vernieuwen op basis van recente wetenschappelijke inzichten en modern Nederlands basisonderwijs. In nauw overleg met de praktijk hebben de Universiteit van Tilburg, het School Advies Centrum, de Citogroep en de Averroès stichting onder verantwoordelijkheid van prof. dr. Rispens (Universiteit Utrecht) een geheel nieuw programma ontwikkeld. Vanaf 1996 is het 'oude Opstap' volledig vervangen door dit Opstap Opnieuw. Uit onderzoek door Cathy van Tuijl blijkt dat het nieuwe Opstapje wel effectief is, zelfs op lange termijn. Inmiddels wordt de naam Opstap weer gebruikt *(overgenomen van het NJI)*.

Een deel van de werkzaamheden van de Averroès Stichting stopte in 2000 en de Stap-programma's, waaronder Opstap, werden in 2002 overgedragen aan het Nederlands Jeugd Instituut *(bron: De Volkskrant)*.

In 2021 zijn de Stap-programma's overgegaan naar Bereslim, de aanbieder van digitale prentenboeken en pedagogisch verantwoorde spellen die bijdragen aan de taalontwikkeling, woordenschat, leesvaardigheid en het leergedrag van peuters en kleuters *(bron: Bereslim)*.

Het begin in Apeldoorn

Op 15 april 1991 begon Khadija Ben Azzouz als coördinator van het Opstap-programma in Apeldoorn. Haar opdracht was om elk jaar 60 gezinnen te begeleiden. In 1991 startte twee groepen, één in de wijk Orden en één in Zevenhuizen. Vanaf 2000 werkt Opstap in de hele stad Apeldoorn. Khadija heeft als bruggenbouwer een succes gemaakt van het langstlopende Opstap-programma in Nederland.

Aanvankelijk werkte Opstap met buurtmoeders om de Opstap-gezinnen te begeleiden. Zij kregen een tijdelijke aanstelling en werden getraind door de Opstap-coördinator. Het doel was dat zij daarna met de opgedane ervaring een betaalde baan elders zouden vinden.

In 2001 kregen de buurtmoeders een aanstelling voor onbepaalde tijd als contactmedewerker. Hierdoor werd het een professioneel beroep, waar didactische en pedagogische vaardigheden voor nodig zijn. Met de aanstelling van contactmedewerkers bleef kennis en ervaring voor Opstap behouden.

Ontwikkelingen

Opstap-ouders volgen inburgeringslessen, doen hun maatschappelijke stage en hebben vaker een betaalde baan. Daardoor kunnen zij lang niet allemaal op de vaste ochtenden naar de Opstap-locaties komen voor de groepsuitleg en themabijeenkomsten. De werkwijze van Opstap verandert daar in mee, bijvoorbeeld door werkenden individuele contactmomenten te bieden.

Meer dan 1.000 gezinnen

Opstap begeleidt elk jaar 60 gezinnen, 30 eerstejaars en 30 tweedejaars. Omdat het programma twee jaar duurt zijn er elk jaar dus 30 nieuwe deelnemers en 30 kinderen die hun diploma krijgen. Er zijn jaren geweest met – veel – meer deelnemers en er is wat uitval van gezinnen, bijvoorbeeld door ziekte of verhuizing. Van de meer dan 1.000 gezinnen hebben er 986 twee jaar meegedaan.

De toekomst

Opstap is vóór een samenhangend onderwijskansenbeleid in Apeldoorn, en vóór de emancipatie en integratie van de merendeels niet-Nederlandse Opstap-deelnemers. Daarom zet het team zich in voor goede samenwerking met scholen, kinderopvangorganisaties en netwerkpartners.
Voor het versterken van de eigen kracht van Opstap-ouders blijft het team extra activiteiten organiseren, zoals de taal- en digi-cursussen voor deelnemers, oud-deelnemers en andere Apeldoorners.

Vrijwilligers

Opstap werkt graag met vrijwilligers en is altijd op zoek naar nieuwe mensen die zich voor Opstap willen inzetten. Er zijn vrijwilligers die oppassen tijdens de instructielessen, anderen zijn gastvrouw op de Opstap-locaties en vrijwilligers die als extra ondersteuning op huisbezoek gaan. Daarnaast is er vrijwillige ondersteuning voor de administratie, ordenen van instructieboekjes en het voorbereiden van groepsbijeenkomsten.

Paul Blokhuis

staatssecretaris Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Overtuigd van het effect

Van 2006 tot 2017 ben ik als wethouder bij tien diploma-uitreikingen geweest. Dat vond ik heel leuk, met al die kinderen en hun ouders. Verder heb ik verschillende jubilea meegemaakt. Tijdens één ervan sprak een jonge man over zijn ervaringen als Opstap-kind. Hij studeerde intussen aan een universiteit en dat heeft een diepe indruk op me gemaakt. Ik wist al dat het programma 'evidence based' effectief is, maar door zijn verhaal was ik helemaal overtuigd.

"Een Opstap-kind op de universiteit. Dat maakte indruk op me."

Invloed op ouders

Het is fantastisch dat ouders dankzij Opstap beter Nederlands leren spreken en zich bijvoorbeeld bij tienminutenavonden kunnen redden. Dat zij niet afhankelijk zijn van hun kind dat de vertaling van wat de leerkracht zegt naar zijn hand kan zetten. Een tijd geleden sprak ik iemand die hier al achttien jaar woonde en nu pas Nederlands had geleerd. Ze durfde de deur eindelijk uit en dat voelde voor haar als een bevrijding.

Bij de diploma-uitreikingen zag ik steeds meer vaders en het geeft me voldoening dat beide ouders actief betrokken zijn bij de opvoeding van hun kinderen. Opstap zorgt dat ze 'quality time' met hun kind gaan doorbrengen.

Verbinding met de politiek

Wat zo knap is, is dat Khadija de gemeenteraad steeds betrok bij Opstap. Daardoor waren er altijd vier of vijf raadsleden die er vóór gingen liggen bij bezuinigingsvoorstellen. Er zijn wel bezuinigingen doorgevoerd, maar gelukkig was er altijd geld voor Opstap.

Ik had graag gezien dat Opstap in heel Nederland gebruikt zou worden. Dat Apeldoorn het zo goed doet is echt te danken aan Khadija en haar team.

Stevig en warm

Khadija had de diploma-uitreikingen perfect voor elkaar en ze zorgde meestal voor een leuke act. Ik herinner me het optreden van Hakim, van Sesamstraat. Hij deed alsof hij een ballon onder water probeerde te duwen. Zonder water, natuurlijk. De kinderen waren dolenthousiast en de ouders trouwens ook. Intussen rende Khadija de hele tijd heen en weer en gaf ze hier en daar strenge aanwijzingen om te zorgen dat alles goed verliep. Ze had de touwtjes stevig in handen maar ik vind haar vooral een lieve vrouw met een warm hart.

Inclusieve samenleving

Mede door haar Marokkaanse roots kan Khadija de verbinding maken tussen culturen. Na de aanslag op Koninginnedag in 2009 vertelde ze dat ze zo bang was geweest dat de aanslagpleger van niet-Nederlandse afkomst zou zijn. Ik vond het mooi dat ze daar tijdens de diploma-uitreiking aan refereerde en ik ben er op doorgegaan. Iedereen moet mee kunnen doen, vind ik.

Noor Kridy

Opstapmoeder en vrijwilliger

Ik ben heel blij met Opstap

Door Opstap heb ik veel Nederlands geleerd en mijn zoon ook. Daar zijn we allebei heel blij mee. Hij zit nu in groep 4 en als mijn dochtertje naar groep 1 gaat geef ik me weer op! Ik ga weinig met Nederlandse mensen om en daardoor vergeet ik de taal snel. Door mee te doen aan de taallessen van Opstap gaat dat nu een stuk beter. Ik ben ook vrijwilliger: voor de Opstapmoeders maak ik koffie en thee en aan het eind ruim ik alles weer op. Verder help ik bij de diploma-uitreiking. Dat vind ik leuk om te doen.

Karima Aarab

Opstapmoeder

Mijn zoon doet het heel goed op school, hij zit nu in groep zes. Hij heeft een prachtig rapport en de juffrouw is heel tevreden over hem. Daar zijn we allebei trots op. Bij Opstap hebben we samen het huiswerk van alle werkbladen gedaan en ik denk dat het daardoor nu extra goed gaat op school. Ik spreek door Opstap veel beter Nederlands en ik heb geleerd hoe ik het beste voor mijn zoon kan zorgen. Bij Opstap heb ik ook een vriendin gevonden. Zij komt uit een ander land dan ik. Onze kinderen spelen nog steeds heel veel bij elkaar thuis.

Katarzyna Swaczyna

Opstapmoeder

Ik heb met mijn oudste twee kinderen meegedaan. Ze zijn nu 19 en 17 jaar. Door al die jaren Opstap werd mijn woordenschat steeds groter en ging ik veel beter Nederlands spreken. De opdrachten die ik elke dag met mijn kinderen deed hielpen daarbij. Ik heb verder veel geleerd over hoe je met je kinderen omgaat. Mijn kinderen hebben er trouwens ook veel aan gehad. Mijn jongste is één en door mijn ervaring met de oudste twee heb ik Opstap niet meer nodig. Omdat ik werk gaat hij naar de kinderopvang en daar leert hij natuurlijk ook veel.

Nino Beraia

deelnemer en vrijwilliger

Opstap geeft ouders zelfvertrouwen

Doordat ik Sultan kende ben ik mee gaan doen aan Opstap. Daar heb ik vooral geleerd om mijn zoon op een speelse manier te begeleiden. En om geduld te hebben! We hadden een heel saamhorige groep en omdat ik dat zo leuk vond ben ik blijven helpen bij de diploma-uitreikingen. Vanwege mijn werk ben ik daar intussen mee gestopt. Het is me in al die jaren opgevallen dat het Nederlandse taalniveau van de moeders door Opstap met sprongen vooruitgaat. Ze krijgen zelfvertrouwen en kunnen zich veel beter redden in de samenleving.

Khadija Ben Azzouz

coördinator Opstap

Altijd gebleven

Voordat ik in Apeldoorn begon werkte ik in Amersfoort als consulent voor buitenlandse vrouwen, waar ik ook Opstap ging ondersteunen. Toen kwam er een vacature voor coördinator Opstap in Apeldoorn en daar ben ik op 15 april 1991 begonnen. Ik vind het nog steeds geweldig om te werken aan de toekomstkansen van kinderen en om de band tussen deze kinderen en hun ouders te versterken. Daarom heb ik dat al die jaren met heel veel inzet en plezier gedaan en het verklaart waarom ik bij Opstap ben gebleven.

De Nederlandse taal bindt ons

Wij hebben altijd Nederlands als voertaal gebruikt. Dat moet ook wel want we hebben gewerkt met meer dan 65 nationaliteiten. Al die mensen moeten hun weg vinden in de samenleving en om met elkaar

te kunnen communiceren hebben we taal nodig. Daardoor leren we elkaars achtergrond kennen en gaan we elkaar beter begrijpen. En om jezelf hier te kunnen ontplooien moet je de Nederlandse taal voldoende beheersen. Voor een rijke taalinteractie en correct taalgebruik stimuleren we trouwens dat de gezinnen thuis de taal gebruiken die zij het best beheersen.

Ouders

Opstap stimuleert niet alleen de ontwikkeling van kinderen maar is minstens zo belangrijk voor de ouders. Het is de schakel tussen verschillende culturen en bevordert de integratie en participatie van de deelnemers. In de afgelopen jaren hebben we met Opstap heel veel extra projecten gedaan, juist ook om de ouders zoveel mogelijk mee te geven. Tenslotte zijn ouders cruciaal voor de toekomstmogelijkheden van hun kinderen. Het mooie is dat Opstap ouders het gereedschap biedt om hun kleuters te stimuleren en te ondersteunen. We besteden daarom ook veel aandacht aan de bewustwording van ouders bij de opvoeding en de vaardigheden die ze daarbij nodig hebben.

Meer dan opvoeding

In al die jaren hebben we aandacht besteed aan heel veel onderwerpen over de volle breedte van de samenleving. Dat varieert van politieke ochtenden tot budgetteren en van puberproblemen tot gezondheid. Ik heb gemerkt hoe belangrijk dat is voor de emancipatie en het zelfvertrouwen van de ouders.

Dertig jaar

Het is dertig jaar geleden dat ik met dit werk begon en dat maakt het een bijzonder jaar. Ik zie de toekomst met vertrouwen tegemoet omdat Opstap nog steeds een ijzersterk programma is. Het is maatschappelijk relevant en onze aanpak werkt echt. We staan dicht bij de gezinnen en de leerkrachten met wie we zo fijn samenwerken. Ik wil alle gezinnen, leerkrachten, vrijwilligers, medewerkers en samenwerkingspartners bedanken voor het in ons gestelde vertrouwen. En natuurlijk de gemeente Apeldoorn, die ons al die jaren de middelen heeft gegeven om dit unieke gezinsprogramma tot een succes te maken.

> *Na 30 jaar nog steeds ijzersterk*

Sakine Yozgat

buurtmoeder Opstap
1993-1996

Vacature

Tijdens een bezoek aan een Opstapmoeder hoorde ik dat zij door mee te doen aan Opstap opvoedingsondersteuning kreeg. Dat wilde ik ook wel en heb toen contact opgenomen met Khadija. Mijn zoon was te jong, dus ik kon nog niet meedoen. Er was wél een vacature en daar kon ik op solliciteren als mijn kind tussen de vier en zes jaar oud was. Hoewel mijn zoon pas twee was, werd ik toch aangenomen. Ik kreeg een contract voor zes maanden en dat werd steeds met een half jaar verlengd. Toen mijn zoon vier werd heb ik zelf als Opstap-deelnemer meegedaan.

Opstap heeft me wakker geschud

Toekomst

Het eerste jaar vond ik geweldig maar daarna ging ik me steeds meer afvragen of ik dit werk mijn leven lang wilde blijven doen. In die tijd spraken veel van de moeders heel weinig Nederlands. Sommigen zeiden dat ze het wel zouden weten als ze net zo goed Nederlands zouden spreken en zo slim waren als ik. Van dat slimme zeiden zij hoor, niet ik! Toen ben ik echt wakker geschud en gaan nadenken over mijn toekomst.

Na drie-en-een-half jaar was het voldoende voor mij. Heel veel mensen deden een beroep op me voor hulp en om te tolken. In combinatie met mijn werk en de zorg voor mijn gezin werd het me allemaal teveel. Toen ben ik gestopt bij Opstap.

Studie en werk

Ik wilde me graag ontwikkelen en heb een opleiding voor doktersassistente gedaan. Toen ik wat meer rust in mijn gezin kreeg ben ik als praktijkondersteuner bij een huisarts gaan werken. Vier jaar geleden heb ik een opleiding tot triagist afgerond en vorig jaar heb ik daar een baan in gevonden. Mijn vader heeft me gestimuleerd om opleidingen te volgen en mijn man staat er ook positief tegenover. Mijn man en ik hebben altijd heel goed kunnen praten en in de afgelopen jaren is hij veel actiever geworden om thuis alles goed te laten reilen en zeilen. Daardoor kan ik mijn werk nu zo goed doen. Daar ben ik echt blij mee. Vooral met hem dan, hè.

De plek gevonden

Ik heb altijd verder willen komen in mijn leven en als ik ergens vijf jaar had gewerkt zocht ik weer iets nieuws. Het werk dat ik nu doe vind ik zó leuk en interessant dat ik denk dat ik dat blijf doen tot aan mijn pensioen. Hoewel het over een paar jaar misschien weer gaat kriebelen … .

Wilma Meulenbeek

leerkracht OBS Spitsbergen

Natuurlijk leren de kleuters veel van Opstap maar wij vinden het programma het allerbelangrijkst voor de ouders. Veel van deze ouders hebben nog niet echt nagedacht over hun rol als opvoeder en door Opstap worden ze zich daar bewust van. Ze leren om hun kinderen te begeleiden, bijvoorbeeld door samen spelletjes te doen. Dat zijn ze vaak helemaal niet gewend.

Inzicht en vaardigheden

Het beter begrijpen wat er in het Nederlandse onderwijs nodig is en het aanleren van opvoedingsvaardigheden kost tijd en inzet. Bij Opstap is daar twee jaar lang wekelijks tijd voor en als leerkrachten profiteren we daarvan. De groepsbijeenkomsten die Opstap organiseert vinden we ook heel belangrijk. De ouders krijgen informatie en gaan met elkaar in gesprek.

Ze zien dat andere ouders vergelijkbare ervaringen hebben en dat stimuleert ze bij de opvoeding en het onderwijs van hun kinderen. Ze zijn heel gedreven om hun kind een goede opleiding mee te geven, als basis voor een succesvolle toekomst.

Soms is het nodig dat een kind een jaar langer kleutert en dat vinden ouders heel moeilijk. Het valt niet mee om uit te leggen dat het kind door dat extra jaar veel beter gaat presteren op school.

Opstap en school

Wij werken op school ook met thema's voor ouders en die stemmen we zoveel mogelijk af met de Opstap-thema's. Het leuke is verder dat ouders op school leermiddelen tegenkomen die ook in de materialendoos van Opstap zitten. Wij stimuleren ouders bijvoorbeeld om thuis aan de slag te gaan met de logi-blokken die ze op school hebben zien liggen. Daarmee koppelen we wat er op school gebeurt met Opstap.

Taalklas

Wij hebben veel kinderen uit vluchtelingengezinnen bij ons op school. Thuis wordt meestal de moedertaal gesproken en daardoor is het Nederlandse taalniveau niet zo goed als in gezinnen van Nederlandse komaf. De Opstap-kinderen spreken wel Nederlands maar ze weten niet altijd de betekenis van alle woorden. In onze taalklas krijgen ze extra les om dat naar een hoger niveau te tillen. Dat werkt alleen als ouders zich actief opstellen en betrokkenheid tonen. Daarom leggen we er bij deelname aan de taalklas de nadruk op dat de gezinnen ook meedoen aan Opstap en de Voorleesexpres. Daar is er dus ook een koppeling tussen school en Opstap.

Trots en waardering

De diploma-uitreiking is ieder jaar weer een feest. De kinderen krijgen hun mooiste kleren aan en in aanwezigheid van de ouders ontvangen ze het belangrijke Opstap-diploma uit handen van de wethouder. Ouders en kinderen voelen zich gewaardeerd en zijn trots op de prestatie die ze samen hebben geleverd. Dat Opstap daar zoveel aandacht aan besteedt vind ik heel sterk.

> *Ouders en kinderen voelen zich door Opstap gewaardeerd*

Suado Adam

Opstapmoeder

Jong en onervaren

Toen mijn eerste kind werd geboren was ik nog erg jong. Ik was heel onzeker en mijn moeder woonde niet in Nederland. Ik kon haar dus niet om raad vragen. Vrienden en familieleden gaven me veel te veel verschillende adviezen en ik wist niet wat daarvan klopte en wat niet. Bij de oudste weet je gewoon nog niet hoe je het aan moet pakken.

Mijn zoon was veel ziek en hij was ook druk. Het gaf veel negativiteit als hij weer eens stout was geweest in de klas. Ik vond het een moeilijke tijd. De juf van groep 1 raadde me aan om aan Opstap mee te doen. Ze zei dat de moeder van een ander kind in de klas ook meedeed. Deze moeder werkte toen bij Opstap en dat gaf me vertrouwen.

Door Opstap kwam ik erachter dat mijn zoon veel meer kon dan ik dacht

Steun

Opstap was heel leuk. Het was leerzaam én gezellig. Er waren ouders uit veel verschillende culturen die allemaal hun mening hadden over opvoeding. Daar praatten we samen over en dat zette me aan het denken. Ik ging daardoor mijn eigen mening vormen. Ik probeerde dingen uit en merkte vanzelf wat er werkte en wat niet. Ik koos wat er bij mij paste. Opstap gaf me veel steun. Ik merkte dat veel ouders hetzelfde meemaakten als ik, en dat ik niet de enige was met problemen. Dat besef heeft me echt geholpen.

Spelenderwijs leren

Door samen met mijn kind de oefeningen van de werkbladen te doen kwam ik erachter dat hij al zoveel kon. Daar was ik echt verbaasd over.

In mijn eigen land waren we daar helemaal niet mee bezig. Ik ging er net als iedereen vanuit dat zo'n kleintje nog bijna niks kan. Door Opstap merkte ik dat een kind spelenderwijs veel kan leren, ik herinner me bijvoorbeeld de Nederlandse liedjes. En de kwaliteit van aandacht, dat telt ook.

11 jaar later

Mijn zoon is nu 15, bijna 16. Hij is een grote jongen en het gaat goed met hem. Ik heb na hem nog vier kinderen gekregen. De jongste twee zijn drie-en-een-half. Ik sta nu sterk in het leven en mijn ervaring met Opstap heeft me daar enorm bij geholpen.

Gerie van Rijssen-de Wilde

beleidsadviseur Jeugd bij de gemeente Apeldoorn

Talenten van ouders

Opstap ken ik al jaren. Het sterke ervan is dat het zich richt op ouders, want zij zijn enorm belangrijk bij de opvoeding. Door Opstap kunnen zij hun kinderen stimuleren en actief met ze werken aan Nederlandse taalvaardigheid. Want peuterspeelzalen en scholen kunnen het niet alleen.

Ik ben bij diverse diploma-uitreikingen geweest, waar ik het enthousiasme van al die moeders en vaders heb ervaren. Ook heb ik gezien wat Khadija allemaal heeft gedaan aan extra activiteiten en hoe het haar steeds lukte om daar ouders bij te betrekken. Zoals een bijeenkomst over politiek die ze had georganiseerd. Geweldig was dat. Er zit zoveel potentieel en talent bij de gezinnen. Dat blijven we aanboren!

Onderwijskansen en taal

Naast Opstap hoort het onderwijskansenbeleid tot mijn werk. Zoals de peuterspeelzalen, waar jonge kinderen met een risico op taalachterstand extra veel taal krijgen. Met zowel Opstap als het onderwijskansenbeleid willen we kinderen met een risico op taalachterstanden zo goed mogelijk mee laten doen in het onderwijs. Daar is een goede Nederlandse taalbeheersing voor nodig.

Als gemeente vragen we ons af of het extra taalaanbod op de peuterspeelzalen en Opstap elkaar aanvullen en of kinderen daardoor op de speelzaal minder of juist meer bij Opstap terechtkomen. Als voorbereiding op de basisschool, beginnen we in Apeldoorn in het nieuwe schooljaar met de kinderen van de peuterspeelzalen met en zonder taalachterstand in dezelfde groep.

We zijn benieuwd wat het effect daarvan is. Leren de kinderen van elkaar en pakken ze het Nederlands makkelijker op?

Samenhang

Je hebt taal nodig bij alles wat je doet, of je nu boodschappen haalt, naar school gaat of werkt. Daarom stimuleren we deelname aan taallessen.

De gemeente biedt ook taallessen aan volwassenen die van een bijstandsuitkering leven. Door beter Nederlands te spreken en begrijpen, hebben ze meer kans om aan het werk te komen. We willen het taalaanbod voor kinderen en het aanbod voor ouders meer met elkaar verbinden. We hopen dat ze er daardoor nog meer van profiteren.

Een sterk team

Ik heb een grote bewondering voor het Opstap-team. Zowel Khadija als de contactmedewerkers, zoals Sultan, weten precies waar ze het over hebben. Ze kunnen het trouwens ook uitstekend voor het voetlicht brengen. Dan staat er een succesvolle 25-jarige te vertellen wat hij aan Opstap te danken heeft. Je ziet ouders op dat moment denken: ‘Mijn kind kan dat ook bereiken’.

> *Laten we al dat talent bij Opstap-gezinnen zoveel mogelijk aanboren*

Marga Hartenberg

oppasvrijwilliger

Iets voor mezelf

Toen mijn man langdurig ziek werd was ik zijn mantelzorger. Ik wilde graag iets voor mijzelf en dacht: 'Ik moet er wat naast doen'. Ik heb me als vrijwilliger aangemeld bij het Verenigingsburo (nu: Apeldoorn Pakt Aan) en kreeg een reactie van Khadija. Dat was elf jaar geleden en sindsdien pas ik op de kleintjes als hun moeders hier met Opstap meedoen.

Voor die tijd was ik lang gastouder geweest, dus ik had al heel wat ervaring met de opvoeding van kinderen.
Het begon bij Opstap met de woensdagochtenden als mijn man naar de dagopvang was. Dan kon ik doen wat ik leuk vond: op kinderen passen. Nu heb ik meer tijd en pas ik bijvoorbeeld ook op tijdens de taallessen.

Ik wil ouders iets meegeven

We zijn hier wél in Nederland

In het begin vonden ouders het lastig om hun kinderen aan me over te laten. Er waren vaders die zenuwachtig om het gebouw heenliepen als ik oppaste en die stuurde ik dan gewoon weg. Toen spraken de ouders weinig Nederlands en waren ze niet gewend aan de Nederlandse manier van opvoeden. Als een moeder bijvoorbeeld zei dat ze geen tijd had vanwege de zorg voor haar kind zei ik over de vader: 'Het is toch ook zijn kind?' Ik ben een Amsterdamse en zeg waar het op staat.

De ouders draaien mee in de Nederlandse samenleving en het is belangrijk dat ze weten hoe het hier toegaat. Dat is nodig voor de toekomst van hun kinderen en trouwens ook voor henzelf. We zijn hier wél in Nederland, hè? Nu spreken ouders beter Nederlands en nemen ze meer gewoonten die nodig zijn in Nederland over van andere ouders.

Raad

Ik maak vaak een praatje met moeders en dan komen er vanzelf dingen over de opvoeding ter sprake. Dan geef ik moeders raad, als ze daarvoor open staan. Ik wil ze iets meegeven en hoop dat ze daar wat aan hebben. Ik dring niets op en ze kunnen er natuurlijk mee doen wat ze willen.

Dit vrijwilligerswerk is veel meer dan alleen oppassen. Er zit een opvoedkundige kant aan en mensen gaan beter begrijpen hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zit.

Je ziet ze groeien

Elk jaar pas ik ook op tijdens de diploma-uitreikingen. Dan zie ik dat de baby op wie ik gepast heb, nu met een diploma in de hand staat. En de oudere broertjes en zusjes zijn er ieder jaar weer bij. Je ziet ze groeien en dat maakt het allemaal zo leuk.

Annemarie Simonis-Bik

vrijwilliger huisbezoeken

Zelfstandiger door huisbezoeken

Voor Opstap ga ik op huisbezoek bij gezinnen die hulp nodig hebben om met het programma te werken. Ik begeleid één gezin tegelijk en ga daar elke week langs totdat ze het zelf in de vingers hebben. Bij het ene gezin duurt het wat langer dan bij het andere. Meestal neem ik na een week of tien weer afscheid van ze.

Plezier met het hele gezin

De Opstap-werkbladen neem ik thuis van tevoren door. Zodoende weet ik wat er aan de orde komt. Soms neem ik wat kleine dingen mee die nodig zijn voor een opdracht, zoals prikkertjes voor een knutselwerkje. Verder heb ik voorleesboekjes bij me als dat nodig is. Ik probeer het hele gezin te betrekken, bijvoorbeeld door het bordspel met iedereen samen te spelen.

Meestal is het fantastisch bij de mensen thuis. Ze zien hun kind vooruitgaan en dat motiveert natuurlijk enorm. Ze zijn ook blij dat ze met de Nederlandse taal kunnen oefenen en daar vorderingen in boeken. Dan voel ik me een welkome gast. Het plezier dat je beleeft om dingen samen met je kind te doen vind ik het allerbelangrijkst. Dát wil ik graag overbrengen op.de gezinnen.

Privacy

Ik maak inbreuk op de privacy van gezinnen en merk wel eens dat ze terughoudend zijn. Misschien zijn ze bang dat ik kritiek heb. Ik vind dat iedereen recht heeft op zijn eigen opvoedingsstijl, dus ik zal de laatste zijn om dat te doen. Pasgeleden maakte ik mee dat ik – vooruit dan maar – één keer mocht komen. Dan is het natuurlijk leuk als de moeder vraagt of ik de volgende weken weer langskom. Een enkele keer krijg ik de ouders niet mee. Dat vind ik jammer, omdat ik weet dat de kinderen er zo veel van leren en genieten van de extra aandacht.

Signalen

Omdat ik weken achter elkaar bij een gezin kom gaan dingen me opvallen. Soms maak ik me zorgen en laat ik dat weten aan een Opstap-medewerker. Dan hoop ik dat er iets met het signaal gedaan wordt. Khadija doet dat altijd geweldig, zowel met de ouders als op de school van het kind.

Kinderen!

Als kinderarts heb ik altijd met kinderen gewerkt. Bovendien heb ik zelf vijf kinderen en acht – bijna negen – kleinkinderen. Ik ben echt heel blij dat ik bij de gezinnen mag komen om leuke dingen te doen met en voor de kinderen. Ik doe dit al acht jaar en als het aan mij ligt ga ik er nog een hele tijd mee door.

> *Het plezier om samen met je kind leuke dingen te doen breng ik graag over*

Hilde Kalthoff

NJI/nu Bereslim

Khadija en ik zaten in dezelfde introductie-groep van Opstap, dertig jaar geleden. Het programma was een paar jaar eerder als experiment gestart met pilots en in 1991 begonnen twaalf steden met het reguliere aanbod van Opstap. Apeldoorn was één van die twaalf steden. Inmiddels bestaan de Stap-programma's naast Opstap uit Instapje, Opstapje en VVE-Thuis, en werken ruim 30 gemeenten met deze programma's.

Effect van een intensieve aanpak

De laatste jaren hebben we een verschuiving gezien naar VVE-Thuis, omdat dat programma minder intensief en dus goedkoper is. Voor VVE was er ook meer budget om lesmaterialen te moderniseren en op te frissen. Intussen zien we dat juist de intensieve aanpak van Opstap, met individuele huisbezoeken, veel effectiever is dan methoden waar ouders elkaar alleen treffen op locaties waar zij groepsgewijs uitleg krijgen. Omdat onderwijsachterstanden een groot probleem zijn, verwacht ik dat Opstap de komende jaren een boost zal krijgen. Inhoudelijk is het nog steeds ijzersterk.

IJzersterk

Keerpunt

In vergelijking met de beginperiode is de doelgroep veel diverser geworden, door de komst van vluchtelingen en Oost-Europese migranten. Ging het vroeger vooral om laagopgeleide mensen, nu zien we meer vluchtelingengezinnen, deels hoog opgeleid maar met weinig Nederlandse taalvaardigheid. Daar is maatwerk voor nodig. We hebben ook geen buurtmoeders meer maar contactmedewerkers op MBO-niveau. Daarmee is Opstap geprofessionaliseerd. Verder werken we natuurlijk steeds meer digitaal.

Volgens mij staan we nu op een keerpunt met Opstap. Ik denk dat het goed is om in te zetten op een combinatie van huisbezoek, kleine instructiegroepen, begeleiding op maat en het inzetten van digitale leermiddelen. Op 1 april 2021 zijn de Opstap-programma's, en ikzelf, van het Nederlands Jeugd Instituut overgegaan naar Bereslim (ontwikkelaar van digitale prentenboeken en pedagogisch verantwoorde spellen - IP).

Samenwerking

Khadija komt altijd naar de bijeenkomsten voor coördinatoren en daar hebben we veel van haar geleerd, bijvoorbeeld om ouders aan te spreken op hun inzet: 'doe goed mee, want dat is belangrijk voor je kind'. Ik was daar in het begin terughoudend in maar heb gemerkt dat het helpt als je duidelijk en stevig bent naar ouders. Dat kan trouwens heel goed op een respectvolle manier.

Khadija werkt altijd mee aan onderzoek, pilots en het maken van materialen. Binnen de kortste keren trommelt ze ouders op die mee willen doen. Dat werkt heel prettig.

Wat ik verder van haar geleerd heb is hoe belangrijk het is om goede contacten te onderhouden en samen te werken met mensen die de besluiten nemen. Ze is er geweldig goed in om het belang van Opstap onder de aandacht te brengen van beleidsmakers en politici. Ik neem mijn petje er voor af want Opstap verdient dat!

Sultan Yildirim en Hatice Gevenc

contactmedewerkers Opstap

Vragen durven stellen

Sultan: **De ouders komen wekelijks naar ons toe voor uitleg en de themabijeenkomsten. We geven ze dan mee dat ze gerust op de leerkracht mogen afstappen als ze zorgen of vragen over hun kind hebben. Dat ze niet hoeven te wachten op het tienminutengesprek. Vooral dat ze durven te vragen.**

Hatice: We leren ze om gericht vragen te stellen. Dus niet: 'hoe gaat het met mijn kind?' maar 'doet mijn kind mee in de kring?' of 'praat het goed Nederlands in de klas'?

Sultan: Het gaat erom dat ouders betrokken zijn bij hun kind. Zet het niet alleen af bij school, maar loop ook eens binnen in de klas. Als je ziet dat het thema 'herfst' wordt behandeld, kijk dan of je kind er een werkje over heeft gemaakt en ga er thuis op door. Praat er met je kind over.

Hatice: De leerkrachten komen ook met vragen naar ons toe. Als ze het moeilijk vinden om contact te maken met de ouders zeggen we: 'ga met elkaar in gesprek, wees direct'. Dan weten ouders ook waar ze aan toe zijn en dat is voor iedereen prettig.

> *Wij zijn sleutel-figuren in de wijken*

Verwachtingen

Hatice: We maken de ouders bewust van wat de school van ze verwacht. Bijvoorbeeld dat het kind zich kan aan- en uitkleden als het naar school gaat. De juf kan bij gym onmogelijk alle kinderen omkleden! Het gaat ook over fijne motoriek, zoals je jas dichtknopen.

Sultan: Daarom zijn de themabijeenkomsten over de ontwikkeling van het kind zo belangrijk. Bijvoorbeeld over 'Is mijn kind toe aan groep 3?' Daar hoort een folder bij met dingen die het kind moet kunnen. Als iets nog niet lukt stimuleren we dat de ouders daar met hun kind aan gaan werken.

Contact leggen

Sultan: Wij spreken ouders gewoon aan. Laatst zag ik bij de lift een vader met een zoontje van drie. Ik heb een praatje aangeknoopt en een folder gegeven. Zo doen we dat ook op de scholen. De meeste gezinnen komen trouwens bij ons binnen door verwijzing van basisscholen.

Hatice: Ik kan niet even snel een boodschap doen, want ik kom altijd wel ouders tegen. Ook naast Opstap zijn wij voor veel ouders contactpersoon en vraagbaak. Doordat ze ons kennen en vertrouwen kunnen we ze goed doorverwijzen als dat nodig is. Daardoor zijn wij sleutelfiguren in de wijken en dat is onze grootste kracht.

Ineke Pardoen, *projectmedewerker*

Dat de geïnterviewden minstens zo enthousiast zijn over Opstap als ik, was voor mij geen verrassing. Het is tenslotte een geweldig programma. Maar ik had nooit verwacht dat ik bij het schrijven van alle bijdragen voor dit boekje zoveel over Opstap zou leren. Ik dacht in mijn onschuld namelijk dat ik alles al wist. Ik wil iedereen die heeft meegewerkt bedanken voor de interessante en nieuwe inzichten die ik heb opgedaan.

Suzanne Valk
tijdelijk coördinator

Vanuit mijn functie zie ik hoe belangrijk ondersteuning en inzet van taalontwikkeling is. Elkaar ontmoeten en uitwisselen is van groot belang om mee te kunnen doen in de samenleving. Met de inmiddels aangevulde thema taalprogramma's zoals Taal en digi, gezondheid en toekomst zien we nog meer resultaat. Zeker bij ouders die een opleiding willen gaan volgen of een baan zoeken. We zijn trots op het Opstap-team, alle vrijwilligers en met name de ouders die met zoveel inzet hun kinderen en zichzelf verder laten groeien in Nederland. Met elkaar komen we een heel eind.

Colofon

Interviews
Ineke Pardoen

Eindredactie
Suzanne Valk

Fotografie
EneHarry – Harry Smits

Vormgeving en opmaak
DTP-studio Pontifix – Hans Apon

Een uitgave van
Stimenz
Postbus 884
7301 BC Apeldoorn

T 088 784 64 64
E info@stimenz.nl
I www.stimenz.nl

Onder voorbehoud van
druk- en zetfouten.

© Stimenz 2021

bereslim.nl

Opstap is een onderdeel van Spelend Leren Thuis (onderdeel van Bereslim)

stimenz

sociaal werkt!